

ORADEA-MARE (NAGYVARAD)
19 Februarie st. v.
2 Martie st. n.

Este in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 8.

ANUL XX.
1884.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Depart-e-am fost de tine...

Depart-e-am fost de tine, dragă,
Munți mari, văi lungi ne-au despărțit;
Dar al meu dor și ți și nópțe
La sinul teu a năzuit.

Și am plecat cu bucurie
Din zarea negrei depărtări,
Cu scumpe daruri pentru tine
Și cu 'nfocate sărutări.

Trecut-am vesel rîpi, prăpastii,
De-amorul teu incurajat;
De și furtuni ingrozitoare
De-asupra-mi clocotiau turbat.

Ș-acum că te revéd, vai mie!
Stau rece și increminit...
Eră mai bine 'n a mea cale
Un fulger să me fi lovit!

1881.

M. Pompiliu.

Turcul călugărit.

Istorióră pop. din Bucovina.

Đice c'a fost odată un turc. Și turcul acela, nu știu cum și din ce pricină, destul atăta că-și puse în gând ca, mai înainte de ce va muri, să se curătescă de toate păcatele câte le-a făcut trăind în lume.

Dar cum și 'n ce mod să se curătescă el de păcate? Asta eră ceva, ce singur n'o scia, căci în țera sa despre asemenea lucruri nu s'a pomenit nici odată... Nu-i vorbă, își frământase el capul, cât își frământase: ce-ar direge și cum ar scóte-o mai bine la capăt ca să nu inchine stégul mai înainte de-aș mântui sufletul, dar de giaba! Nu scia cum și — pace bună!

Și așa ámblând el în cóce și 'n colo dus pe gânduri, étă că, de unde și până unde, se 'ntălnesce c'un român. Acesta, cum îl vede că e așa de supérat, îl intrébă:

— Ian aúdi bre ciorbagiule! ce-ți lipsesce de ámblu așa de supérat? Nu cumva ți-ai perdut moșiile, ce-lea ce nu le-ai avut?

— Căt despre moși, — respunse turcul cu jumătate de gură, — m'a ferit Dumneđu, căci nici nu le-

am avut, nici nu e-am perdut. Dar alta e la mijloc de ce sînt așa de supérat; e adeca aceea, că aș voi să me curătesc de păcate și nu știu cum!

— Halal de capul teu, decă nici atăta nu scii! se vede că împărățta cerului nu e făcută pentru niște ómeni ca tine! Cu tóte acestea însă, fiind că numai decăt voiesci să te curătesci de păcate și fiind că sémeni a fi un om de omenie, voiu să-ți dau eu un sfat.

— Și acela ar fi? — intrébă repede turcul.

— Nu departe de-aice se află o mănăstire romănescă... du-te acolo, călugăresce-te, trăiesce în post și rugăciune câte ăile mai ai de trăit, și étă că mântuința ta-i gata! Când vei muri să scii că sufletul nu-ți va fi nici c'un păcat încărcat!

Turcul, cum aúdi acesta, puse améndoué mánelle la pept, plecă capul până la pământ, multămi din tótă inima românului, își luă remas bun dela densus și se îndreptă apoi cu pași repeđi spre mănăstirea arétată. Și cum ajunse la mănăstire, se duse drept la starețul și-i spuse tot alénul inimei sale, precum și scopul pentru ce a venit.

— Bine, dragul meu! — respunse starețul, după ce-l ascultă cu luare aminte, — eu te primesc bucuros în mănăstire, dar mai înainte de tóte la una trebuie să te fac luătoriu de samă. Dta, ca turc, trebuie mai întei și 'ntei să te botezi, apoi tótă averea ce vei fi avénd'o trebuie s'o inchini mănăstirei, și abiă după acesta poți fi călugărit, mai înainte nu! Așa prescrie legea călugărescă și eu trebuie să me țin de densa!

Turcul, când aúdi cuvintele acestea, nu-i pré veni la socotélă. De botez, ca de botez, scia că nu-i cel lucru mare, dar avénd vr'o câteva sutișóre de galbeni puse la chimir, nu s'ar fi despărțit bucuros de densesle, căci mult a trebuit să alerge și să muncescă pân' ce le-a căstígat. Dar ce eră să facă? De voie, de nevoie trebui să se supue, să scótă gálbenașii, singura lui avere, și să-i deé starețului, decă voia să se călugărescă și să se mântuescă ce păcate.

Starețul, când vedú galbinii sclipind, i ridea inima de bucurie, și... până în câteva ăile turcul nostru fu botezat, primit în tagma călugărescă și îmbrăcat cu comănac și rasă. Și nici nu putea să se întemple altfel, după ce pré bine e știut, că omului, care unge carul, tóte trebile i merg în plin.

Pe de altă parte nici turcul nu se simția mai puțin ferecit. Lui încă i ridea inima de bucurie, când cugetă că în sférșit și-a ajuns odată și el scopul, să-și vedă sufletul curălit de tóte păcatele.

Dar când s'a călugărit el eră în cășlegile de érnă, și-apoi... în cășlegi mai merge cum merge și 'n mă-

năstire, căci atunci sunt mai multe bucate și mai puține rugăciuni.

Nu mult însă după aceea veni *săptămâna albă*.

Turcul băga acuma de seamă, că s'au cam schimbat lucrurile. În loc de carne, cu care era deprins din copilărie, vede numai oue, brânză și lapte, adică tot bucate de acelea, ce se îndatinesc a se mânca în această săptămână. Dar și acesta a trecut de grabă, fără să i se fi părut pră bătătoare la ochi.

Sosi în sfârșit și săptămâna cea dintâi a postului mare, săptămâna cea neagră, cea lungă, cea mare...

Abia acuma ce era... Tocmai când dormia turcul mai bine și visă, că după moarte va intra cu suflet și cu trup cu tot în raiu, numai ce aude de-odată tocând și trăgând clopotele, de și se părea că s'a aprins mănăstirea. Și nu mult după acesta aude și pe deșteptătoriu bocănind la ușă și spunându-i ca să se scole mai de grabă și să meargă la rugăciune.

Turcul, ce era să facă?... decă a intrat odată în joc, de voie de nevoie, trebuia să jöce. Se sculă deci de grabă, se spëlă, se îmbracă și se duse la biserică.

Sosit la biserică, vede că de astă-dată nu e ca mai nainte. Toți călugării din toate părțile se plecă până la pământ, făceau nencetat cruce și băteau la metane, de mergea colbul.

Asta nu-i pră veni la socotelă turcului. Cine-a mai vădut să se scole cu noaptea în cap și să bată nencetat la metane?... Dar în urmă socote în mintea sa, că așa-i obiceiul mănăstiresc în ziua dintâi a postului mare, că totă treba aceea nu va ține mult, și-apoi se va întörce în chilie și va mai trage un puț de somn.

Dar de unde să fie așa, după cum cugetă el?! Călugării cântă și bătea la metane pe întrecute, de se resună biserică, er cât despre întörcere prin chilii nici vorbă. Abia după ce se făcū ziua scăpă din biserică.

— Slavă ție Nastasie, că'm scăpat odată, — dișe turcul, când vădū pe călugări eșind afară, cugetând în mintea sa că toate s'au sfârșit și 'n ziua aceea nu vor avē mai mult nimic de-a face cu biserică. Dar n'a apucat bine a intră și-a se invēri de vr'o câteva ori prin chilie sa, când numai ce aude erăș. toca tocând și chiemând pe călugări la biserică.

N'are ce face turcul. Se întörce și el înapoi. Și erăși se ncep rugăciunile și metanele ca și mai nainte.

Socoti acuma, că după liturgie va fi altmintrelea, că vor căpēta o mesă cum n'a mai fost până atunci nici odată în mănăstire. De-aceea bătea și el la metane în rēnd cu ceilalți de-i sfăriau călcăele. Dar și de astă dată se amagi amar, că nici după sfârșirea rugăciunilor nu căpēta nimic de mâncare. Abia într'un târziu după amēdi, după ce eșiră și dela vecernie, sună clopoțelul ca să se adune la trapez.

Dar ce mare-i fu mirarea când, în loc de bucate intr'ales, după cum își inchipuia el, nu vede alta nimic pe mesă, ci numai curechiu murat și presurat pe de-asupra cu hrēn ras pe rădētore.

Turcul, când vede curechiul, și alta nimică, se uită lung când la dēnsul, când la bucătar, când la ceilalți călugări să vedă ce se va mai întâmplă și acuma? Dar ce putea să se întēple?... Fie-care călugăr se puse la locul seu și începū a mânca. Turcul, vădēnd că nime nu dișe nimică și fiind rupt în coși de fōme, se aședă într'un corn de mesă și imbucă și el de vr'o câteva ori. Ce folos însă, că imbucăturile nu voiau nici decum să-i meargă pe gât?! Și, me rog, cum să fi mers, după ce așa fel de bucate în viața lui nu măncase. Și-apoi când ar fi fost curechiul acela ca alt curechiu murat, tot ar fi mers cum ar mai fi mers. Dar nu! curechiul eră așa de acru, că și se priveveau toți sfinții când il luai în gură... Se sculă deci dară turcul nostru dela mesă tot atât de sătul ca și mai nainte și se

duse scărbit în chilie sa, cugetând în sine că a doua și deminēță va merge mai bine.

Dar cum să nu meargă!... A doua și deminēță urmară aceleași ca și 'n ziua dintēiu. A treia și eră. Și tot așa vr'o câteva zile după olaltă... tot rugăciuni peste rugăciuni și metane peste metane, er cât despre mâncare nimică alta, fără numai curechiu murat și hrēn.

— Ce-atăta tocăre și 'nchinare fără mâncare? — întrebă turcul dela o vreme pe un alt călugăr.

— Apoi dă, frate Pafnute, așa scrie la carte, ce să faci! — respunse călugărul întreat.

— Și cum se numesce, me rog, cartea aceea, care poruncesce a bate numai la metane și-a face rugăciuni cât e dișlica de mare, er de mâncare numai curechiu și er curechiu?

— *Triod!*

— *Triod?*... dișci că triod se numesce!... hm!... și ore nu mi-ai putē-o arătă și mie ca s'o cunosc și eu, fiind că până acuma nu avui fericirea ca s'o vēd.

— De ce nu!?... bucuros!... așteptă numai până ce vom intră erăși în biserică, și atunci ți-o arăt. E o carte mare... carte sfântă... Da, da... așa-i, frate Pafnute!

Turcul nu dișe nimică. De-abia așteptă să vedă cartea cea mare... În scurt sosi și timpul dorit... Călugării fură erăși chiemați la biserică. Și după ce intrară, turcul se apropiă pe 'nceișorul de călugărul cu care vorbise mai nainte și-i făcū semn ca să-i arete cartea.

Călugărul i-o arētă.

Turcul și-o însemnă bine și apoi nu se ingriji mai mult de nimică, ci căută numai un prelej bun și potrivit cum ar putē pune mâna pe dēnsa, fără ca să-l vedă ceilalți călugări. Și ce și-a pus odată în gând, pus a fost. Colea pe la sfârșitul pavicerniței, când începură a se stinge luminele și-a se face întuneric în biserică, se apropie pe vērful degetelor de scaunul dascalilor, pune mâna pe triod, il ascunde frumuseț sub rasă, și pe ici în colo ți-i drumul Pafnute. Cum esă din biserică, se duce țintă la chelariul mănăstirii și-l întrebă:

— En spune-mi, frate, de unde aveți smereniile vōstre atăta curechiu murat?

— Da de ce me 'ntrebi?

— De-aceea, că mai bune bucate, ca curechiul acesta, n'am mănecat de când sūnt pe lume.

— De unde să-l avem! — respunse chelariul, — noi singuri l'am murat!

— Așă!... și unde-l țineți?

— În pivniță... unde în alt loc?

— Spui că 'n pivniță, bine!... Acuma, decă nu ți-ar fi cu banat și cu supērare te-aș mai rugă încă una: să-mi areți vasele în care il țineți și totodată să-mi dai și-o căpētiniōră ca s'o ieu în chilie, căci cu cel ce-l capēt la mesă nu me pot sătură.

Chelariul, nici visând măcar cu ce fel de gânduri se pōrtă turcul, se duse cu dēnsul în pivniță și arētându-i mai multe polobōce pline cu curechiu, dișe:

— Ecă!... în polobōcele acestea ținem noi curechiul. Decă ai poftă, ie-ți cât îți place, că nu te opresc, dar de dat n'am când îți da, fiind că am fōrte mult de lucru în bucătărie... trebuie să me duc! Și rostind cuvintele acestea chelariul eși din pivniță afară și se duse în trebă-și...

Turcul, bucuria lui, cum se vădū singur luă de grabă vr'o câteva căpēține de curechiu dintr'un poloboc, care eră mai mare și nenceput, și le puse de-o parte. Scōse apoi triodul de sub rasă, unde-l ținū până atunci ascuns, il isbi cu totă puterea în poloboc și apēsându-l bine în mōre dișe:

— Na! . . . satură-te și tu de curechiu, precum m'am săturat și eu, să vezi cât e de bun!

Și după ce rosti cuvintele acestea, puse căpăținele, ce le scoase mai înainte, de-asupra lui și le apăsă bine, ca nu cumva să iasă de-asupra. Apoi eși din pivniță afară și se duse în trebă-și, fără a-ș lua macar o singură frunză de curechiu, căci eră sătul și pré sătul de densusul.

A doua ți diminătă, după ce turcul a pus triodul la murat, adunându-se călugării erăși la biserică ca totdeauna, și void a cetii și cântă din triod, ia triodul decât ai de unde! . . . Dau în dreapta, dau în stângă, îl caută cu lumina în toate părțile . . . triodul ca 'n palmă. Se zărește de țiua și triodul tot nu mai este . . . Ce să facă ei acuma, cum să slujescă? În postul mare a fi fără triod, e mai tot atâta ca și fără de mâni . . . Dar decât nu-l ai, nu-l ai și s'a mântuit! . . . De-aceea și călugării, vedând că nu merge altminterlea, se puse pe cântare de-a rostul, er cât pentru cetire mai cetiau și de prin celelalte cărți, ce socotiau ei că se potrivește, ce nu — mai treceau și cu vederea.

Turcul trăgea numai cu cōda ochiului, și-i ridea înima, când vedea pe ceialalți călugării sbuciumându-se fără de cartea cea mare, mai ales că rugăciunile și metanele cele multe încetase.

Dar étă că 'ntr'o ți, tocmai pe când se aflau ei la liturghie și cântau pe găcite, numai ce vede pe chelariu dând busta în biserică și alergând spre altariu cu o carte mare subsuoră.

Eră triodul pe care îl aflase cu puțin mai înainte în bolobocul cu curechiu și din care curgea mōrea șiroiu.

Călugării, cum îl vedură, bucuria lor nu eră prōstă. Să-l fi prins pe Dđeu de un picior și tot nu s'ar fi bucurat așa de tare . . . Și cum, me rog, să nu se bucare, când se afla o carte așa de însemnată, care mai înainte a fost perdată?

Toți se bucurau, numai singur turcul sta într'un corn de strană supērat.

Sosi a doua săptămână.

Acuma cugetă turcul că totuși va fi mai bine, că de bună sēmă vor sosi alte bucate.

Nu-i vorbă, sosiră și alte bucate pe lângă curechiu și hrēn, dar nu de ceea ce doriă el, ci numai bob și fasole, cari te fac căpușă, când le mănânci.

— E rău! . . . rău de tot! . . . De va mai ținē lung timp tot așa, apoi e vai și amar de capul meu! — își cugetă turcul în sine. Mai bine eră să fi ramas pe unde am fost, de cât să me bag în mănăstire! . . . Ei dar las numai pe mine, că știu eu ce voi face!

Și cum rosti cuvintele acestea esă turcul din chilie și învêrtindu-se în cole și 'n cōce prin curtea mănăstirii, dă cu ochii de niște găini.

— Taci că-i bine! — țicea el, — cum le vede. Pune apoi mâna pe una, i sucsece grumazul, o bagă sub rasă și se 'ntōrce erăși în chilia sa. După ce intră în chilie, cinătuiese găina, o viră într'o olă și-o pune la foc să fērbă. Apoi se 'ntinde și el pe pat și așteptă până ce va ferbe.

Dar étă că nu mult după acesta vine deșteptătoriul și-l chiamă la biserică.

Turcul nu țice nimică.

Deșteptătoriul bate în ușă și spune să-i deschidă.

Turcul tace.

Deșteptătoriul se uită prin borta cheii să vedă ce este, ce s'a întēplat, că nu-i dă nici un răspuns? . . . Și când coala ce să vedă? . . . Vede pe turc irtins, cât eră de lung pe pat cu ochii țintiți spre vatră, eră pe vatră vede olă cu piciorle găinei eșite dintr'ēnsa afară.

Deșteptătoriul, cam vedă acesta, alergă tot într'un suflet la starețu și-i spune ce și cum, că adeca fratele Pafnute ferbe o găină la foc.

Starețu ie vr'o căți-va călugări cu densusul și se duce de grabă la turc să vedă ori de e adevēr ceea ce i-a spus deșteptătoriul, și cum sosese bate 'n ușă să-i deschidă.

Turcul însă, carele prinse de veste că vine starețu, se desbracă iute de rasă, se puse în pat, se aco-peri c'o cērgă, și când i se spuse să deschidă ușa, el response că e bolnav.

— Deschide mai de grabă, decât-ți spun, ori de nu, amuș sparg ușa! — țice erăși starețu.

— Ori o sparge, ori n'o sparge, tot una-mi e, că eu unul nu ți-o deschid, pentru că sūnt bolnav! — response erăși turcul.

Starețu vedēnd că nici de cum nu voiesce să-i deschidă, sparse ușa și intră.

— Ce ferbi în olă acesta? — întrebă el cum a intrat și a dat cu ochii de găină.

— Fasole! — response turcul.

— D'apoi bine fasolele au piciorle ca găinile?

— De au, de nu au, nu sefu . . . atâta știu numai, că eu am pus fasole la foc și mai mult nimică!

Starețu, vedēnd că nu voiesce ai spune adevērul, se mânia, apucă găina de piciorle și scoțē du-o din olă, țice c'un ton restit:

— Fasole-i acesta?

— D'apoi ce alta! . . . cum m'ați botezat voi pe mine și mi-ați schimbat numele din Hasan în Pafnute, așa am botezat și eu găina și i-am pus nume fasole. Decă voi puteți schimbă numele unui om, de ce să n'am și eu putere de-a schimbă numele unei găini?

Dar de giaba-i fură toate apucăturile, căci starețu a poruncit să esă cât mai de grabă din mănăstire și să se ducă de unde a venit.

Turcul, vedēnd că nu e șagă, țice:

— Decă-i așa trēba, apoi atâta pagubă pe câtă hasnă, adă-mi, cinstite starețule, gâlbănașii ce ți i-am dat înapoi, ți étă că m'am dus! . . . și când mi-oiu vedē cea, atunci să te ved și pe Sfinția ta!

— Cât despre gâlbănași, mai puneți și pofta 'n cuiu! . . . Mortul nici odată nu se 'ntōrce dela moment! Cine a închinat odată banii sei mănăstirii, nu are drept să-i cēră mai mult îndērēpt!

Vedēnd acuma turcul, că nici într'un chip nu pōte s'o scōtă la capēt cu starețu, își luă catrafusele și părăsind mănăstirea se duse în trebă-și trecēndu-i tot dorul de mântuirea pēcatelor. Și mergēnd el așa, cât va fi mers, pe drum, rupt în coși de fōme și supērat ca vai de densusul, se ntălnesce c'un român, care tragea un căne de lanț după sine.

— Unde te cuci tu, mei române, cu cănele acesta? — întrebă turcul pe român.

— Unde să me duc? . . . ia coala nu departe în cea pădurice!

— Și ce ai de gând să faci acolo?

— Ia să prăpădesc păhaia acesta, că nu-i nici de zama ouelor, numai de giaba i-am dat până acuma de mănecare!

— Ferescă Dđeu! . . . să nu faci una ca acesta! Fă mai bine cu densusul ceea ce ți-oiu spune eu, că mai mare pedepsă nu-i trebuie!

— Și cam ce voiesci dta să-mi spui?

— Nu departe de-aice este o mănăstire, du-l acolo la mănăstirea aceea și-l fă călugăr în locul meu și las decât nu te-i resbună prin acesta asupra lui pe de-o sută de ori mai mult, de cât atunci când l'ai prăpădi. Cērcă numai și te vei incredință!

Românul se uită lung la turc, prinse a ride și se porni mai departe. De și-a prăpădit cănele, ori l'a că-

lugării, nu scfu. Atăta sciu numai, că picidrele turcului nostru cât a fost și-a trăit n'au călcat mai mult peste pragul nici unei mănăstiri.

S. Fl. Marian.

Cântecul voinicului.

osi draga primăveră,
A mea-i lumea 'ntrégă ără;
Și 'n pădure și 'n câmpie
Ved rodind a mea moșie.

Pun căciula pe ureche
Și me sui la culmea veche,
Să fac jertfe de pomană,
C'a perit erna dușmană.

Face-mi-oiu din frunze casă;
De jendari nu mult imi pasă.
Dorm in pat de ərbă 'n luncă
Și când vreu me duc la muncă.

Durdul.ta asta plină
Ce vėresce gróză 'n splină,
Nu me lasă la ispită,
Că-i d'o babă vrăciuită.

Imi fac cruce-o 'nvėrt in palmă,
Fug dușmanii tot d'a valmă.
Nóptea-mi fac ruga creștină,
Dina cânt cu punga plină.

Leliță cu chici pe frunte
Vin' la badea sus in munte,
Și-l ține cu gură dulce,
Că ce-i cere ți-o aduce.

Câte sate și orașe,
Tot a mele turine 'ngrașe;
Câte țerguri țera ține,
De negoțul meu sânt pline.

De-ai trăit odată bine,
Vei trăi acum cu mine,
Că-s pruncul norocului
Cust și 'n vėrful codrului.

Iason Bianco.

Bibliografie.

„ORNITOLOGIA POPORANA ROMÂNĂ“ de S. Fl. Marian, membru al Academiei române. Doue tomuri. Cernăuți, tipografia lui R. Eckhardt. 1883.

(Urmare.)

Despre cióră aflăm: „cióră in loc de privighetóre nu se pôte vinde“, un lucru prost nu se pôte vinde in loc de un lucru frumos; „cióră lângă cióră trage, alte paseri nu-i sânt drage“, ómeni obraznici trag la ómeni de pánura lor; „unde este stėrvul, acolo se adună ciórele“; „de cât un an cióră, mai bine o ți șoim“; „unde lipsesce păunul, cióra se pare paserea cea mai frumósă“; „cióra când a intrebato, ce pasere e mai frumósă? a arėtat puii ei“; „numai cu un găinaț de cióră marea nu se spurcă“, o singură minciună nu pôte seduce pe nime; „cióră la cióră nu scóte ochii“; „cióra cu

cióră“, fie-care se pórta cu ómenii de pánura lui; „cióră tot cióra“; „a trecut cióra peste casă“, a trecut binele. ce a fost (t. II p. 36—38).— Coțofana séu sarca, ca pasere neastėmpėrată, a dat nascere la următórele ȃicale: „Sarcoi“ se chiamă ómenii lungi in picidre, cari merg iute și tot sar incolo și 'ncóce (t. II p. 60); „le merge gura ca la o coțofaná“ de femeii limbute; „nu te coțofáni atăta“ (t. II p. 61). Pe țigani i poreclesc Románii adese cu numele paserei „gangur“ (t. II pag. 141), se vede după colórea lor gălbiniă. — „Ești rėu ca un pițiguș“, de ómeni rei (t. II p. 162). Dela pase-rea pupáză: porecla „pupáză“ femeilor fórte limbute și gurișe și defăimătórilor (t. II. p. 176); „s'a cucuiat ca o pupáză“, femeilor impopoțate cu flori și cordele de tot felul; „peste colac și pupáză“ (t. II p. 177); „ca pupáză își umple cuibul“; „s'a impupázat“; „mi-a pus o pupáză in obraz“ (t. II p. 178). — Păturica e o pasere tare precaută și viclėnă și numai cu anevoie se pôte impușcă; de aceea ȃicala: „se respândesc ca păturnichele“ séu „se imprăscie ca puii cei de păturnică“, despre ómeni fricoși (t. II p. 219). — „Păunul are pene frumóse, picidre urite“; „păunul să tacă, decă vrė să placă“ (t. II p. 270); „și mândru ca un păun“ (t. II p. 271). „Nu mai strică orțul pe găsce séu cu gășcele“, se ȃice despre omul, ce se lasă mult pofit la ceva (t. II p. 381).

Când strigă copiii fórte tare cu voce țiuitóre și pătrundėtóre, ȃic Románii: „taci Năgățule, nu mai strigă atăta, că m'ai asurđit“; „nu strigă ca un Năgăț“ (t. II p. 291). Năgățul, numit și „paserea tătărăscă“, „cáne tătărăsc“, lat. vanellus cristatus, au fost fórte urgisit de cãtră poporul român. Cãlcând Tătarii țera Moldovei, se trãgeau Románii după spusa lor inși in stuhăriile seculare ale lacurilor și iazurilor multe ale Moldovei, punėnd pe cap un fel de cușme lungi de stuh și din fructele acestuia. Tătarii slobođiau atuncia Năgății, pe cari i amuțiau să caute pe fugari. Năgății cutrierau tóte stuhăriile și aflănd vre-un Român, țiuiau și strigau, rotindu-se impregiurul lui până ce sosiau Tătarii de- l prindeau (t. II p. 289—90). „Nici un Român nu putea să remăe nedescoperit de aceste paseri fórte rele, căci ori și cât de bine s'ar fi ascuns Románii, ele trebuiau să-i predee in mánile Tătárilor“. „Tătarii nu se mai duceau să scótă pe Románi singuri din ascunđișul lor, ei amuțiau asupra lor un fel de căni, pe cari încă i purtau cu dėnșii, și cănii acestia adurmecănd pe Románi, i scoteau afară, și-i mánau apoi spre Tătarii“ (t. II p. 290). Atuncia nici n'au fost Románii așa de neprecauți. Spre a inșciință apropiarea inimicilor; ei puneau pe culmile cele mai innalte ale delurilor și ale munților așa numite „ciuhe“, ce constau dintr'un cãprior lung séu dintr'o bárnă mare de brad séu de alt lemn, pe care o infășurau dintr'un capėt până 'ntr'altul cu pae sucite și unse cu reșină (t. II p. 286). Pe un car cu doue proțapuri séu rude, la care puteau dar injugá boii la care parte voiau, fără a-l intórce, incãreau la ivirea dușmanilor averea lor și se porniau spre munți, stuhuri ș. a. (ib.) De atuncia se află și astăđi datina la poporul român, de a tăiá carnea, ce o pun la foc să fėrbă, in mai multe bucățele, și a legá fie-care bucățică cu câte o ațisóră, ca la cas de fugá să o pótă scóte iute cu ațisóra din ólá (t. II. p. 287).

Și Románii amuțau in vechime paseri la vėnăt. Mai ales se practicá vėnătóreca cu șoimi. Moldova da ca pesches Sultanului și 24 de șoimi. Di Marian dovedesce prin reproducerea cãtorva doine și colinde, că șoimul nu numai că se intrebunță la Románi la vėnătóre, dară Románii il invėțau a iscodi pe inimici in resboie. După tradițiunea română, dușmanii năvaliau cu paseri inștruate asupra țėrilor romănesci, cari descoperiau pe Románii ascunși (t. I p. 106). Și Stefan cel mare să fi

avut după tradiție un șoim, carele iscodiă pe dușmani (t. I p. 108).

Lebeda figurează la poporul român ca un simbol de albime, curățenie și frumusețe (t. II p. 356).— Turturicăi de amor nemărginit conjugal, care ca văduvă nu șede nici odată pe o ramură verde, ci numai pe ramurile cele uscate, nu i place apa limpede, ea o tulbură și se bagă orbș în fața vânătorilor, ca să-și afle mórtea și să se pótă întâlni în cealaltă lume cu soțul ei (t. II p. 204).— Privighitorea e asemenea simbol de iubire, darnicie și priveghiare (t. I p. 251). De se întemplă că părinții său némurile despărțesc pe doi tineri îndragostiți, atunci ea se adresează către privighitóre și o rógă, să nu mai cânte séra pe recóre (t. I p. 251), ci pe la méđăđi, și

o fétă neascultătóre, pe care părinții ei nemulțămii o prefăcură în pasere (tom. I pag. 84). Ciocănitorea seu Gheonoe are o moșie mare, ce constă dintr'o câmpie mare intinsă, pe care se găsesc o mulțime de óse de ómeni morți (ib. 84). Lângă moșia ei se allă moșia surorii ei, o scorpie. Améndoué trăiesc în certe continue, vrënd să-și rápescă una dela altă pământul și când una e necăjită réu, vérsă foc și smólă (t. I pag. 86). Cine calcă pe moșia ciocănitórei, trebuie să móră (ib. p. 85). Numai Fét-frumos izbuti odată a călcă pământul ei, fără a fi omorít. El avea un cal nesdrăvan, și acesta îl mântui din ghiarele ei, urcându-se la sosirea ciocănitórei ca vântu până de asupra ei, când Fét-frumos i luă cu săgéta un picior. Ciocănitorea să fi đis lui atun-

O luptă în Sudan.

să deplângă naintea ómenilor deștepti prin cântecul ei plăcut sórtea lor tristă (t. I p. 252). Fetele inamorate le numesc pe poporul privighitóre (ib. p. 253).— Șoimul e simbol de vitejie și repejune (t. I p. 117).

Poporul Român crede, că cele mai multe paseri s'au străformat din ómeni, și de aceea aflăm paserile în legendele populare în relații continue cu sórtea ómenilor. Aicia găsim o mare parte din mitologia dacoscitică-română cu remășițe de un cult misterios. Cu mare plăcere trebuie să frunđarim tomurile dlui Marian, unde aflăm atâtea odóre archeologice din trecutul românesc. Și aicia tocmai se află partea cea farmecătóre a opului dsale.

Paserea Ciocănitorea seu Gheonoe eră mai nainte

cia: „De nu eră calul teu nesdrăvan, te mánecam fript, acuma insé n'ai mánecat tu; să scii că până ađi nici un muritor n'a cutezat să calce hotarele mele până aicia, câțiva nebuni, cari s'au incumetat a o face, n'au ajuns decât până în câmpie, unde ai véđut ósele cele multe* (ib. p. 85).— Cum vedem, ciocănitorea asta din trecutul românesc eră o dihanie deosebită, care cu greu o vom puté compará cu ciocănitorea pacinică din đilele nóstre. Ea-i proprietară de pământ, vérsă la mánie, foc și smólă și pérlesce érba, pe unde trece și omóră pe fiesce-care om, care se incumetă a o visitá pe moșia ei mare. Adeca e un monstru de pasere, un monstru de gróză. Ea avea trei fete, frumoșe ca đinele (p. 85) și nu pușori mici, ca în timpul de astăđi. Ciocănitorea e

numai bună de léc contra nădușelei și durerii de pept, și de-a află erba-ferelor, un fel de erbă misterioasă; nu însădar përlise ea în timpuri vechi erba din câmpiile surorii sale (ib. p. 75).

Vulturul a fost fiica unui împărat (tom. I p. 181), care adormind la o petrecere împăratăscă în grădina de lângă curtea împăratăscă, un ânger o transportă într' un loc străin. Fiica împăratului bé aici de sete dintr' un riușor, ce curgea din cõsta unui dël și se preface în vultur. Apa asta să fi fost limpede ca lacrima (t. I p. 180—181).

Mierla a fost asemenea feta unui împărat (t. I pag. 282). Ea a fost foarte frumoasă și istetă și avea în cap për de aur (p. 282). Ea iubiă cu mare infocare pe un fecior de împărat, cu care se și căsătorî (p. 283). Dară bărbatul ei mõre după căsătorie și în durerea ei cea mare rõgă pe Dumnezeu să o prefacă în pasere, ce Dđeu i și implinî (p. 283). În loc de bene de aur, ea căpëtă dela Dđeu pene negre, în semn de jale și de atuncia ea caută prin păduri pe bărbățul ei, vrënd a-l deșteptă prin cântări (pag. 283). Cuibul seu îl face numai prin țintirime și tufișe, ca să fie aprõpe de bărbatul ei (p. 284). Cu tõte acestea unii povestesc, că ea se iubesc în ascuns cu cucul; alții însă o apëră, dicënd, că-i soră cu cucul și de aceea îl vizitează, când e bolnav (p. 284), și-i grigesc puii. În timpul de astăđi prevestesc ea sõrtea õmenilor (ib. f. 289, 292).

Și Ciocărlia a fost fetă de împărat (t. I pag. 371) care avea datina rea de a privi necontenit la sõre, până ce în urmă se și îndrăgosti de sõre (t. I. 358). Ea părăsesc curtea împăratăscă și se duce în lume, ca să-și caute norocul (p. 358). După unii ea ajunge la o apă foarte mare, din care esă o fetă frumoasă, îmbrăcată în alb, care i prevestesc, că și-a ajunge scopul, dară nu s'a bucură mult de norocul ei (p. 324). Ea face un pod peste apă și trecënd apa, ajunge la o babă bëtănă, care pasce gășce, care pe lângă alte povețe i dă un pomșor în mâna dreptă și un inel foarte mic în mâna stângă (p. 375). Făcënd fetă cruce cu pomșorul, se rădică în aer și ajunge în palatul sõrelui, al amantului ei, dinaintea căruia curge un riu limpede, păzit de un bëtân. Pentru inelul cel mic, el o trece peste riu și ea intră în palat, găsind lângă ușe un câne foarte mare cu doue capete. Ea povestesc mamei sõrelui amorul ei cătră sõrele, care o blăstēmă în pasere (p. 377).

După alții ea într'o pustie, unde se află o mulțime de morți (p. 389). Ea se îmbracă într'un straiu huzaresc, bagsēmă pe atuncia erau deja huzari, și incalcă un cal, ducëndu-se mai departe. Pe drum o prind ostașii, cređënd-o spion, i daruesc în urmă viața și o primesc în slujba lor. Într'o bătăe sângerõsă, fiind bătuti ostașii, ea scapă abia și ajunge la o fântână, unde șede o babă bëtănă, poreclită intunecimea (pag. 360). Dela babă asta află, că spre rēsărit se află un dël înalt de sticlă. Cu mare greutate urcă ea dëlul de sticlă, după ce i-a potcovit calul un cavaliu, ce-l intimpină în drum, și zăresce pe un șes mare în cepărtare un palat. În palat află trei fete, care cređënd-o fecior, din cauza îmbrăcăminte-i huzaresci, o primesc bine și o rõgă numai de cât să devie fratele or, căci de soț nu o põte luă nici una, fiind că-s tustrele înamorate de ea. În curënd fetele curioșe iscodesc, că huzarul lor e fetă, și de aici veselie continuă. La despărtire fetele i dăruesc o sabie fermecătõre. De aici ajunge la o fântână, unde găsește pe un căpitan dela o õste bătută și imprăsciată. Auđind căpitanul de sabia ei fermecătõre, o duce la împăratul seu, căruia i promise a bate õstea dușmană, ce a năvălit în imperăția lui. Ajungënd la câmpul de bătăe, scõte sabia întregă din tecă și totă õstea, afară de împăratul ei, mõre. Acest împărat o ia de soție (p. 360—367). Dară într'o đî ea fuge din curtea

impăratăscă, să-și caute amantul ei vechiu, — sõrele. În fuga ei intimpină pe un bëtân neputincios, care i arată drumul spre palatul sõrelui și care i dă și-o bucățică de pâne, ce i-a prinde bine în drumu-i. Intimpină un câne cu trei capete, care eră să o mânance numai de cât, de nu i-ar fi aruncat bucățica cea de pâne. Cănele mącând-o, se face nevëdut. Ea ajunge în urmă la un palat strălucitor, dinaintea căruia se află o fântână. Ea bé din acesta fântână și se põte uita la palat. Intrând în palat, află pe sõrele ședënd la mesă, și remâne uimită de frumuseța lui. Sõrele e tiner și gingaș. El când o zăresce, se înamorează de ea. Asta însă nu plăcù de loc mumei lui, pentru care eră și o fetă de împărat prę puțină și incepe a o blăstēmă, ca să se prefacă în pasere și să sbõre în totă điva în sus, plângënd pe fiul ei (p. 368—371). Ea devine ciocărlie.

Porumbul însă a fost mai înainte un vițel năsdřavan, care a fost ocrotitorul unei fete sërmane (t. II p. 189). Un vëduvoiu bëtân se însoră cu o vëduvă bëtănă; amëdoi aveau câte o fiică din căsătoriile lor de mai înainte. Baba nu suferia pe fiica moșnégului, fiind că eră mai frumoasă și mai de trebă decât fiica ei, și într'o đî decise de a o ucide. I dete o chită de cânepă, ca să facă din ea într'o đî pânză, cu amenințarea, în cas să nu o facă, o va omori. Feta se duce la păscălitõre și vëdënd vițelul ei năsdřavan, că plânge atât de amar, i face din chita de cânepă pânză și feta se rentõrec bucurõsă acasă. A doua đî i dă mașeha doue chite de cânepă, dară feta și acestea le aduce sëră gătite. Baba vede aici vre o înșelăciune și urmăresce necunoscut fetă la păscătõre, unde află cine a fost ajutătorul fetei nesuferite. Baba se preface că-i bolnavă și cere dela moșnégul ei să-i facă friptură din vițelul năsdřavan, căci de altmintrelea mõre. Dară vițelul năsdřavan e mai hătru de cât babă clõnță. El sciuse despre propusul babei și sfătuesc fetei, ca să stringă tõte ciolanele lui, și să le ascundă în scorbura unui copac din marginea pădurii. Baba se însănëtoșeză și feta ascunde ciolanele vițelului în scorbura copacului. Gândind acù babă, că a scăpat de vițel, dă într'o duminică fetei un sac de mac amestecat cu in, ca să culegă macul din in, căci altmintrelea o va omori și îmbrăcându-se frumos, plăcù cu fetă ei și cu moșnégul la biserică. Devenind fetă desperată, apar de odată din scorbura copacului trei porumbi și-i aleg macul din in și spēlă blidele din casă, dicënd fetei să scõtă din scorbura copacului un fel de strae frumoșe și să se ducă într'o căruță cu cai la biserică. Baba remâne în biserică incântată de bogăția și frumuseța fetei, fără a o cunõsce și rentõrsă a casă află spre uimirea ei macul cules și blidele spēlate. A doua duminică dă fetei doi saci de mac de cules. Vëdënd că fetă, și acestia le-a cules, i dă duminica a treia trei saci de mac. Dară și aceștia le culege fetă prin concursul celor trei porumbi și se duce er în biserică în căruță. Feciorul boeriului o observă în biserică și se înamorează de ea. Vrënd a-i vorbi, ea fugi fără a-i respunde și perde în biserică un papuc de picior. Feciorul îl rădică și căută prin sat fetă, care l'a perdut. Ajunge și în casa mașehel ei, care o ascunde sub covată că-i prostolană. Dară cocoșul de pe prag o denunță cu tõte demonstrările babei și feciorul boeresc află spre uimirea sa, că-i papucul ei. El o ia de soție, și ea se îmbracă în straele ei frumoșe din scorbura copacului (tom. II pag. 182—197).

Prepeșița a fost o fetă frumoasă, numită Đină, ce o prefăcuse mașeha ei cu o buruënë în pasere (t. II p. 226). Odată trăise o părechie, care eră tare nenorocită, fiind că n'avea nici un prunc. O babă vrăjitõre i dă ca léc o buruënë, care să o põrte la sin (tom. II p.

224). In scurt se nasce o copilă, pe care părinții feceră, o numesc Dină (ib. 225), dară muma ei mōre după asta in curēnd. Bărbatul se însoră a doua oră și mașchea o prefăce din mânia cu o buruēnă intr'o pasere și inchiidēnd-o intr'o cușcă, fuge in lume. Bărbatul scârbit de perderea copilei, merge cu paserea in lume, ca să găsească pe cineva, care să o prefacă ēr in copilă. Ajunge intr'o grădină, unde vre să-l ucigă un moșnég cu o barbă mare până jos de sin (ib. p. 228). După mai multe rugăminte capetă dela moșnégul încă un an de vietă, ca să prefacă paserea in copilă. După espirarea anului se întorče bărbatul desperat la grădina moșnégului, ca să-l ucigă (p. 229). Dară chiar in momentul acela trece pe lângă grădină un moșnég, un băet și o copilă, și blăstēmul asupra grădinei se desrēdică și bărbatul fu agrafiat. Bărbatul insē mōre după aceea de desperare, neputēnd a prefăce paserea in feta sa (ib. p. 231). In timpul de astăzi insē de câte ori flueră prepeșița, când incep omenii ară, atăța florini are să costeze corețul de popoșu in anul următor. De flueră atunci mai mult de șese ori, o să fie in anul următor mare scumpete (ib. p. 235). In zilele de astăzi a remas prepeșița numai profetul gospodarilor.

Cocostērcul a fost un fecior cam pālīt cu leuca, carele invēțānd dela o babă a prefăce pe omeni in ori și ce, insē nu și a-i prefăce ēr in omeni, se prefăce in absența ei in pasere, pe care o alungă apoi baba din casa ei (t. II p. 322). Feciorul acesta se năimi, după ce a bătut la talpe tōte avuția moștenită dela părinții sei, argat la un jude sătesc (ib. p. 316). Pāscēnd oi in pădure, află o comoră de aur și argint, și lipsindu-i o dogă, ia din comoră numai 300 de lānținjele de aur și le aninā fie-cărei oi câte unul la grumaz (ib. p. 318). Vēdēnd niște neguțatori oile cu lānținjele pe grumaz, se deteră pe lângă cioban și luară tōtă comoră și o duseră impreună cu el la impēratul lor. Impēratul logodesce pe ciobanul cu fiica sa, dară ciobanul lipsindu-i o dogă, părăsesce femeia sa și ajunge la o babă, care il invēțā a prefăce pe omeni in ori și ce (p. 319—322). Cocostērcul stetea și in relații cu feții-frumoși. Un fēt-frumos i poroncesce, să-i aducă o sticlă cu apă vie și a morții, de unde se bat munții in capete. Stērcul intrēbă paserile-i supuse și un cocostērc jerpel, golaș și schiop se anunță, că-i in stare să-i aducă apa vietii și morții. El plēcă și ajunge intr'o pustietate grozavă spre reversatul zorilor, auzind in depārtare un sgomot infernal, produs de isbirea munților gigantici (t. II pag. 327). Vre să intre, dară o rēndunică, ce-i dina astor munți și scapă de primejdie in aceste locuri ființele vii, il reține. După sfatul ei el sborā in slava ceriului și se repede de acolo ca glonte in gura munților, cari chiar atunci steteau nemișcați, și aședāndu-se pe muchia stāncei de mijloc afundă sticla in lontru și sborā afară cu ea, dară nevrēnd se isbesce in fuga lui cu o aripă de o pētră și munții incep ēr a se isbi și-i apucă cōda intre vērfurile lor. El insē se mānci și scapă cu cōdă ruptă. Chior, jerpelit și bērc ajunge la impēratul seu, care predă sticla cu apă vie și a morții fētului frumos. Fēt-frumos dă apa acesta lui Albu-impērat, ca să-i dee de nevēstă pe fiica sa, după cum a fost vorba mai nainte (p. 327—329).

In ziua de astăzi esistă mai multe prejudețe despre cocostērc. De-i sparge cineva un ou, séu i ia un puu și-l omorā, atunci cocostērcul aduce in clobanțul lui un tăciune și aprinde casa, unde i-a fost cuibul, bātēnd din aripi, ca să se aprindă focul mai tare (p. 300). Cel ce omorā pe cocostērc, face mare pēcat (ib.)

La pag. 359 tom. II aflăm insē, că lebeda se prefăce intr'o fētă fōrte frumoșă la față, pe care o ia un impērat de soție. Innechāndu-o țiganca impēratului in

fântāna grădinei impērātesci, ea se prefăce intr'o răchită, de unde ēr se prefăce in soția impēratului (pag. 368). Mergēnd odată un impērat cu sfetnicii sei in pădure la vēnat, află intr'o vale un iaz mare, pe care innōtă o lebedă altă ca omeul, care la ivirea lui se rugă, să nu o imptușce. Impēratul insē o prinde și o dete bucătăriței să o tae. Lebeda se prefăce, bātēnd de trei ori din aripi, intr'o fētă fōrte frumoșă cu față albă (p. 360). Ea i istorisesce, că a fost tētă de impērat și părinții ei au prefecut'o impreună cu doue surori ale ei in lebede. Impēratul mișcat de sōrtea ei, o ia de soție. Absentāndu-se intr'o vreme impēratul dela curtea sa, țiganca, cu care se iubiā impēratul mai nainte, o aruncă in fântāna grădinei impērātesci. Lângă fântānă cresce de odată o răchită cu trei ramurele in vērf (p. 364). Un băet tae din ea o tilincă, care incepe a-i cāntă sōrtea lebedei. Bāetul arată tilinca tātāne-seu, care bātēndu-l mai intēiu, aruncă tilinca intr'o ladă. Intre aceea se serbeză la curtea impēratului nunta lui cu ucigătōrea lebedei. Tatāl bāetului merge cu musicanți la nunta impērātescā, ca să cānte din tilinca. Cāntānd tilinca sōrtea lebedei impēratul devine duos și vre să cānte singur din tilincă. Dară țiganca i dīce, să o arunce in foc și să nu se facă de ris naintea oșpeților. Impēratul silesce insē țiganca, să cānte din tilincă, care descrie tōtă omorirea femeii dintēiu a impēratului. Țiganca infuriată aruncă tilinca, ca să se sfareme, dară ea se prefăce intr'o femeie fōrte frumoșă. Impēratul recunōsce pe lebeda sa și ucide pe țigancă. Intr'o dī se duse ea la maica sa, prefăcēndu-se intēiu in lebedă, de unde sburā inapoi la soțul ei, prefăcēndu-se ērāși in femeie (p. 360—372).

(Va urmā.)

Dionisiu O. Olinescu.

Cinci-șeci de etimologii

de cuvinte bānățenesci de origină romană cari nu sūnt introduse in dicționarile.

(Urmare.)

21) *Pi-pi!* Cu acest cuvēnt se strigă găinele ca să vină la om. Etimologia cuvēntului asemenea o aflăm in dialectele italiennesci. In Morri: Vocabolario romagnolo-ital., Saenza 1840 pag. 588 vine inainte „pi-pi”: modo per chiamare e carezzar le galline (mod spre a chiamă și drăgălășă găinele) ital. In Toni: Vocabolario bolognese-ital. Bologna 1350 p. 309 încă aflăm „pipi” pentru: pulcino (pușu) ital. In Banfi: Vocabolario milanese-ital. Milano 1852 p. 648 asemenea aflăm „pipi” pentru voce per chiamar a se gli ucelli.

22) *Tērfă, tērfan, tērbān.* Cuvēntul „tērfă” insēm-nă: abdomen, venter lat.; ventre fr., wanst, bauch germ., d. e. tune dracul in tērfă séu in tērbānul teu; om mare in tērfă séu tērbānos. Cuvēntul își are etimologia sa in italianescul „trippa”: wanst, bauch germ., din care prin metatesa lui „tri” in „tir” (ca in trifoiu și tirlōiu) și trecerea lui „p” in „f” se urdesce „tērfă”. In Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 345 aflăm „trippa” (nu trippa) pentru: pancia, bussecchia ital.; wanst, kaldaunen germ. In Biundi: Dizionario siciliano ital. Palermo 1857 pag. 501, apoi in Toni: Vocabolario bolognese-ital. Bologna 1850 p. 423 încă aflăm „trippa” și „treppa” cu asemenea semnificațiune. „Tērfan” și „tērbān” este augmentativ și coresponde lui „trippone” („tripon” in Monti). In limba spaniolă încă aflăm „trippa” și „tripon”, asemenea și in limba francesă „tripe” cu același înțeles. „Tērbān” este o evidentă formațiune din „tērfan” prin trecerea lui „f”

in „b“. Deci Sèrbii au imprumutat dela noi Români pe al lor „trbuh“ și „trbok“. „Tèrfă“, „tèrfan“ și „tèrban“ este identic cu „burta“ și „burtan“.

23) *Buși, bucși*. Verbul „buși“ înseamnă: plin până în gură de nu mai încapă nimic; remplir, boucher fr., vollgestopft germ.; d. e. sacul acesta e bușit de faină, adeca: plin până în gură; omul acesta e bușit de draci. Cuvântul „bucși“ este întrebuintat de Românii din Sasca montană (colonisti din România), ei dic: sacul acesta e bucșit de faină; omul acesta e bucșit de draci. Deci este evident cumcă „buși“ este o formațiune prin elisiunea (sincoparea) lui „c“. Drept aceste etimologia cuvântului trebuie s'o căutăm în „bucca“ lat., „bocca“ ital., bouche fr., de unde prin ôresi-care formă rustică „bucciare“ s'a format „bucși“ și „buși“, precum s'a format și în limba franceză din „bouche“ verbul „boucher“: a astupă gura, a implé până în gură (Burguy: Grammaire de la langue d'oïl Berlin 1856 t. III glossaire pag. 44 sub „boche“). În dialectele italienești, anume în Meschieri: Vocabolario mirandolese-ital. Bologna 1876 pag. 36; în Dizionario pavese-ital. Pavia 1829 pag. 20; în Angeli: Vocabolario veronese-ital. Verona 1821 pag. 14, în Toni: Vocabolario bolognese-ital. Bologna 1850 pag. 92, în Banfi: Vocabolario milanese-ital. Milano 1852 pag. 147 și 148, în Nazari: Vocabolario vicentino-ital. Oderzo 1873 pag. 60—61 în urmă în Morri: Vocabolario romagnolo-ital. Faenza 1840 pag. 153 aflăm „bus“ și „buso“ pentru: buco, foro, pertugio ital., adeca pentru gaură, butôra, apoi „busa“ pentru: „buca“ ital., adeca pentru: gaură, grôpă. Însemnăm aci, cumcă în dialectele italienești trece „ca“, „co“, „cu“ în „cia“, „cio“, „ciu“ și aceste trec eră în „scia“, „scio“, „sciu“ d. e. „colta“ în „ciota“, „copia“ în „ciopa“, „concia“ în „conscia“, „pancia“ în „panscia“, „ciotula“ în „sciotula“, „cioea“ în „scioea“, precum trece și „bucca“ lat. în „bouche“ fr. etc.

Deci ecă, cumcă limba românescă posedă derivațiuni din „bucca“ lat., „bocca“ ital., chiar la înțelesul latinesc al cuvântului.

24) *Prebuși*. Cuvântul „prebuși“ înseamnă în graiul bănățenesc: a se găuri, a se butori, a străpunge; perforare lat.; trouer, percer fr., durchlöchern, durchbohren, durchstechen germ., d. e. omului acestuia i s'a prebușit pântecul de o bôlă rea, și acuma cure coptură; nu mênă tare cocia pe acest drum rêu, căci mi se prebușesc mațele scuturându-me; buba sêu buboiul acesta trebuie prebușit cu acul, căci e copt și trebuie să esă purônea din el; Ion a prebușit pe Petru cu frigaria în fôle.

Etimologia cuvântului derivă ca și în verbul premergători „buși“ și „bucși“ dela „bucca“ lat., „bocca“ ital., „bouche“ fr., de unde a format limba franceză și verbul „boucher“. Din „bucca“ lat. a format limba italiană și pe al seu „buco“ și „buca“ cu semnificațiunea de: gaură, butoră, grôpă, cari cuvinte sună în dialectele italienești „bus“, „buso“ și „busa“ precum vedurăm mai înainte sub etimologia verbului „buși“ și „bucși“ nr. 23. Deci „prebusire“ este „per—bucciare“, „per—buciare“, „per—busiare“ cu semnificațiunea de: trouer fr., durchlöchern germ. Veđi Diez: Etym. Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 pag. 75 sub „buco“ și pag. 76 sub „bugia“, unde arêtă, cumcă „bugiare“ și „busare“ înseamnă: a găuri, a butori; durchlöchern germ.

Cuvântul „prebuși“ în dicționarele române are semnificațiunea de: obterere, proterere, conculcare, destruere, submergere lat., écraser du pied, détruire, s'enfoncer fr., zertreten, zerstören, versinken germ., și se vede a fi de altă origină etimologică, de ôrece înțelesul logic e cu totul altul. Etimologia se vede a zace în span. „trabucar“ și franc. „trébucher“.

25) *Bônță, inbônță*. Cuvântul „bônță“ se aplecă mai vèrtos la copii și înseamnă în graiul bănățenesc: mâniaș, inbufnat; „inbônță“ este verbul dela „bônța“, d. e. taci bônțo, ce te ai inbônțat aci; caută la copilul dracului, cum s'a inbônțat aci pentru că nu i-am cumpêrat ce cere el. Etimologia cuvântului „bônța“ o aflăm în ital. „brancio“: colère, mauvaise humeur fr.; zorn, üble laune germ., de unde are limba italianescă și verbul „imbronciare“: être en colère, être de mauvaise humeur fr., aufgebracht, böse werden germ. Din ital. „brancio“ și „imbronciare“ prin sincoparea lui „r“ s'a format „bônța“ și inbônță.

26) *Prefeti*. Verbul „prefeti“ înseamnă în graiul bănățenesc: feter qn., regaler fr.; jemanden gut aufnehmen, bewirthen germ., d. e. amicul Petru ne-a prefetit fôrte bine în casa sa. Etimologia cuvântului o aflăm în „festare“ lat., „festeggiare“ ital., feter fr., cu prepusețiunea „per“ din tipul „per—câstare“, de unde prin sincoparea din „r“ ca în limba franceză „pre—feti“.

27) *Primeđiu, inprimeđiu, inprimeđiă*. Cuvântul „primeđiu“ și „inprimeđiu“ se resp. ande pe a locurea și „primezu“, „inprimezu“ și înseamnă: paries intergerinus lat., mur de séparation fr., scheidewand, mittelwand germ. „Inprimeđiă“ este verbul dela „inprimeđiu“. Etimologia cuvântului zace în lat. „per—medius“ și „in—per—medius“. Este formațiune după asemenarea tipului ital. „tramezzo“: scheidewand germ. și „in—ter—mezzo“ pentru: intermedio, fraposto. În Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 tom. III pag. 865 și în Diefenbach: Glossarium latino-germanicum mediae et in infimae aetatis, Francofurti a/M. 1857 pag. 304 aflăm „intermedie“, „intermediun“ și „intermediare“ cu semnificațiunea cuvântului românesc.

28) *Cucăi, cucăire*. Cuvântul „cucăi“ înseamnă: a dormită neculcat ședend pe scaun, seu în cocie etc. tot aplecând în jos sêu într'una și altă parte din cap; laisser tomber la tete en sommeil léger fr., tracollare semniferando, piegando il capo ora dall'una ora dall'altra parte ital.; sitzend schlummern und mit dem kopfe hin und her nicken germ. Etimologia cuvântului o aflăm în dialectele italienești, anume în Monti: Vocabolario dei dialetti dela città e diocesi di Como, Milano 1845 pag. 51 aflăm „cocă“ pentru: dormicchiare ital.; eră pag. 385 aflăm „cocolă“ d. e. „cocolă del sogn“ pentru: tracollare per sonno, lasciarsi cadere il capo sul petto dormicchiando ital., adeca: a dá din cap de somn, lăsând să cadă capul spre pept dormitând.

29) *Prolab*. Cuvântul „prolab“ înseamnă: sdrênță, sfêrticătură ce spênđură în jos dela o cămêsă, dela un vestmênt etc.; lambeau pendant fr.; hängende lumpen, fetzen germ., d. e. caută cum ce trag prolabil din cămêsă după el; țolul de pe el e tot prolabi. Etimologia cuvântului se pôte derivă a) din lat. „prolapsus“ sêu b) din lat. „prolamberare“ prin sincoparea lui „m“, de ôrece „lamberare“ înseamnă: a rupe, a sfêrtecă. Din „lamberare“ lat., a făcut și limba ital. „limbello“, care în Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 121 sună „lampel“, precum a făcut și limba franceză „lambeau“ tot din „lamberare“. În Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 aflăm „prolabia“ pentru prominentes laborum partes, — de unde încă se pôte derivă cuvântul românesc.

(Va urmă.)

Simeon Manguica.

Răsmelița Stelelor.

I.

— Mai vino pe la noi, copile!

— Bucuros și cât se va pute mai curând, dragele mele!

Și de-atunci „Zefirul”, copilul cel încântător, cu ochi de azur și cu plete blonde mătăsoase respirate pe spate, se ducea în totdeauna la iubitele lui „Flori”, orfanele cele mai frumoase de cât frumusețea și îmbrăcate în costumuri elegante: „unele în condurii dămnei, altele în rochiți de rândunele!”

„Zefirul” era copilul „Vijeliei” și al „Uraganului”, al acestei părechi, dintre care unul plin de neastâmpăr, altul — de turbare: „Vijelia” era de mică „o copilă sburdalnică” și nepăsătoare. Ochii ei tulburii rătăceau în niște orbite ovale, descriind în totdeauna arcuri nemărginite; păreau a căuta ceva necunoscut, ceva cu care nu se mai întâlneau. Iubiă jocul și mai cu seamă — valsul. Iubiă de asemenea abstracțiunile și fanteziile-i aduceau multă plăcere. Nu iubiă pe nimeni, nici chiar pe unicul ei copil — „Zefirul”. Bărbatul său — „Uraganul”, din cauza caracterului său sburdalnic, indiferent, în sfârșit greu de definit, o părăsi cu jurământ de a nu se mai întorce la ea nici odată. Greu jurământ și totuși trebuia să-l păzească!

De-atunci „Uraganul” rătăcesce prin un pustiu și când îl ajunge dorul de nebnateca, dar frumoasa lui soție și de dragălașul lor copil, pornesc în lume ca un turbat. Nici deluri înalte, nici văi adânci nu-i pot rezista, căci dorul ce-l muncesc e mai înalt de cât delurile și mai adânc de cât văile: „dorul e fără de hotar!” „Armatanul” și „Siroco” — prietini lui — zădarnic se încercă al mai ogoia.

* * *

„Suferința” era o femeie cu ochi răutăcioși. Dușmana cea mai neîmpăcată a „Fericirii” — o altă femeie bună, care înveseliă inimile aceluia pe care-i vizită. „Suferința” mergea totdeauna pe urmele „Fericirii”, o alungă și spunea fericirilor șopte dureroase, ce le umleau inimile de neliniscite și de grigi.

De astă dată însă „Suferința” era pră slabă ca să pricinuiască vr’un rău „Zefirului”, „Florilor” și „Fericirii” ce-o găduiau, de și ar fi dorit acesta din suflet. Avea dar nevoie de ajutorul „Geloziei”. „Gelozia” era una dintre servitorele „Suferinței”. O femeie tot așa de răutăcioasă, care începea de cele mai multe ori durerea, era „Suferința” o sfârșia.

— Dar bine „Suferința” de ce ești așa de supărată?

— Pentru un lucru de nimic, răspuse aceasta: nu pot face un lucru fără ajutorul teu.

— Fără ajutorul meu!? Dar știi foarte bine că-mi ești stăpână și-mi poți porunci să fac tot ce-mi va fi prin putință.

— E ușor lucru!

Apoi „Suferința” se plecă la urechia „Geloziei” și îi șopti multe, era la urmă tare:

— Ne-am înțeles așa dar — și ieși.

II.

— Bună seara, dragele mele!

— Fii bine-venit între noi, copilul nostru!

— Sunt așa de obosit de călătorie!

— Șezi, copile, de ne spune ce te face să umbli atâta? Ești orfan — poți — și cunoci Suferința!

— Dragele mele! Peste câmpuri și peste văi me purtă un dor necunoscut. Am și tată și mamă, dar sunt orfan; am și tată și mamă, dar cunosc „Suferința” — aceea dușmană neîmpăcată, cu care m’am luptat și me lupt fără să me fi dat invins.

Apoi „Zefirul” cu vocea liniscită începea a spune iubitelor lui „Flori” povestea lui cea fără sfârșit.

— Copile, — diceau „Florile” cu lacrimile în ochi, — dar jalnică poveste ne spui. Fii fratele nostru!

— Fratele vostru voi fi, — răspundea „Zefirul” îmbrățișându-le în o focosă sărutare, era „Sorele” dimineții trimițând o căutătură suridătoare — efectul bucuriei ce simțea la dragostea și iubirea lor reciprocă — ridică pe-o rază strălucitoare lacrimile din ochii „Florilor”, cătră altarul de iubire al cerurilor, cătră lumea unde se perd cugetele inimelor simțitoare.

* * *

— Vino cu noi „Frigule”, — diceau niște copile albe strălucitoare unui om, care părea a fi răutăcios, și căruia i-au dis: „Frigule”.

— Voi merge, dar unde?

— Tu, care ne-ai spus de-atâtea ori că vei fi totdeauna sluga cea mai credincioasă, întrebă unde?

— Dar pentru ce să me pregătesc?

— E bine, pentru răsmeliță...

— Pentru răsmeliță! — murmură incet „Frigul”. V’a spus de sigur ceva „Gelozia”.

— Nu, dar... vino cu noi!

— Voi veni.

Copilele cele albe strălucitoare erau „Stelele”. Tatăl lor era „Sorele”, mama lor — „Luna”. Aveau un singur frate — „Luceferul”. Ce le mai lipsia lor în mijlocul unei familii iubitoare?! Dar „Gelozia” nu dormia. Le-au spus multe și între altele că este o păreche pe pământ mai fericită de cât ele chiar cari sunt în ceruri. De-atunci aceste copile nevinovate începeau a trage vârlul alb-strălucitor sub care le ascundea tatăl lor „Sorele”. Blanda lor mamă — „Luna” — le îngăduia. Priviră în mai multe nopți de-arândul. „Gelozia” le tot atârta și — — — etă: „Stelele”, „Frigul”, „Gelozia” și „Suferința” pornite pe pământ contra pacinicelor „Flori”. — Dar cu ce le erau vinovate acestea? — Cu nimic!

* * *

Când se întor-se „Zefirul” ca să-și sărute iubitele, ca de obicei — căci lipsia — vădând cele petrecute, scose un gemet dureros, un gemet de-acelea ce se încercă zădarnic ca să spuie însemnătatea durerii ce l’a produs. Ochii lui se încruntară, gura lui, deprinsă a spune șopte și povești, era mută, căci ori ce-ar fi dis, ar fi fost pră puțin ca să-și exprime nemângăiata lui durere. Iși punea toate puterile ca să-și desgrăpe iubitele dând „Stele” în lături. Dar ce putea face bietul copil! Nici nu s’a mai numit „Zefir” ci — „Criveț”.

* * *

Când veni „Sorele” din lunga lui călătorie — pe unde veduse pe „Uragan” ridicând și împrăștiând munți din năsip, vădând cele petrecute, își muștră aspru fiicele blăstămându-e astfel: „Fiicele mele! Decă v’ați pornit fără seirea mea la răsmeliță contra unor copile, căroră de atâtea cri le-am șters lacrimile din ochi, căci iubiam nevinovăția lor, fiicele mele, blăstămate să fiți ca să faceți în tot anul, fără voia voastră, câte o răsmeliță în contra celor pe care le urăți atât de mult. „Frigul” și „Suferința” totdeauna să ve însoțescă și „Zefirul” să ve spulbere. Apoi să plângeți și să se facă

puhoie din lacrimile vstre, printre care să s duș-manele vstre triumfătoare!

Și aș s'a întemplat: „Stelele“ s'au numit „Stele de ninsre“  r r smelița lor — „Ern“.

Hrlu (România) 1884.

Ioan N. Roman.

O luptă in Sudan.

— Veđi ilustrațiunea de pe pagina 89. —

Politica de „civilizare“ a puterilor mari incepe a merge greu. Acesta civilizare consistă in a cuceri provinci prin celelalte părți ale lumii, spre a le subjuga cu totul, ca ele să-și deschidă câte o piața nouă pentru mărfurile lor.

Dar popórele „barbare“ se deșteptr și încep a mulțmi frumos de acsta ingrigire printesc, căci vor ingrigi ele înse-și de civilizațiunea lor.

In timpul mai nou nici Anglia nici Francia nu au noroc pe acest teren de civilizare. Barbarii resping „bunăvoința“ lor. Astfel o pșese acuma Anglia in Sudan in părțile Egiptului. Căci poporul de acolo e belicos și vre să trăiescă liber.

Ilustrațiunea nstr din nr. prezinta infșoșez a asemenea luptă.

I. H.

Literatura si arte.

Dr. A. P. Alexi, profesor la gimnasiul din Năsăud, a scos de sub tipar la Sibiu disertațiunea sa ctit in adunarea dela Brașov a Asociațiunii transilvane. Disertațiunea prt titlul: „Despre importanța studiului botanic. Influența vegetațiunilor asupra desvltrii vieții animalice și asupra desvltrii civilizațiunii omenesc“. Acesta lucrărĭ s'a publicat intia-or in fia nstr, de aceea cetitorii nștri o cunosc bine. Se află de vndare la librăria „Concordia“ in Năsăud, cu prețul de 25 cr. seu 50 bani.

Pentru preoț. Dl Titu Budu, paroc și protopop in Sat-Șugatag in Marmureș, a scos de sub tipar la Gherla un „Indreptar practic pentru păstorii sufletesc“. Cartea lucrărĭ cu multă srguinț are 701 de pagine, și costă 2 fl. 50 cr. O recomandăm cu plăcere atențiunii onorab. preoțmi pentru care e merită și care de sigur va și profita de ea. Lucrra e dedică Pr. SSale părintelui episcop de Oradea-mare, Mihai Pavel, fost episcop al Gherlei.

Opera italiană la Bucuresci ș-a inchis stagiunea. Inainte de incheiere a mai repetat odată opera „Haiducul“, de Bimboni, despre care cronicarul nostru dela Bucuresci a publicat anul trecut o dare de sm in fia acsta. Intocmai ca colaboratorul nostru, astfel și cronicarul musical al „Romnului“, combate acsta lucrărĭ nereușită. Greșela, după dsa, este că libretul s'a incredințat unui libretist italian puțin diaciu și unui musicant asemenea italian, care pte fi un tiner frte simpatic și un cap de orchestră cu talent, dar nu destul omul ce trebuia pentru a se să profita de un gen nou de musică. A serie, — ȃce dsa, — o lucrărĭ națională nu insemnza nici de cum a inșir diferite arie populare ale unei țeri, și a brod pe dnsele contrapunte mai mult seu mai puțin potrivite cu caracterul lor, ci este a se inșir de simțimentul in genere al acestei musică și a crea pe basa lor melodii noi potrivite cu situațiunea și simțimentele ce voiesce a exprima.

Un diar de tte ȃilele. Cetim in „Telegr. Român“, că in cercurile inteligenței române din Sibiu se desbate cestiunea d a se inființ un diar politic românesc, care să apară in tte ȃilele.

Dl A. D. Xenopol, profesor la universitatea din Iași, publică in „La Revue Historique“ un studiu asupra originei poporului român. Scriitorul român face in acest studiu pentru cetitorii importanței reviste parisiane examenul critic al teoriilor recente cari au fost susținute de vr'o căi-va invțați asupra originei Romnilor. Dsa resum pe scurt și c'o sinceritate intr' adevr sciințifică argumentele erudiților, le art tot pe scurt părțile lor cele slabe, ș-apoi, aducndu-și și dsa argumente pentru seu contra teoriilor lămurite, lasă pe cetitori a le judecă și a se pronunță singuri.

Doce lucrări literare aparr de curnd la Turnu-Severin. Una este: „Istoria orașului Severin“, de V. Demetrescu, 127 pagine, prețul 1 leu 20 bani; alta: „Geografia județului Mehedinți“, de acelaș autor. Ambele scrieri snt vrednice de spriginire, căci una ne ofere monografia unui oraș interesant,  r alta este icna credincioșĭ a județului.

Revista dlui Tocilescu. A apărut volumul 2 fascicula 2 din „Revista pentru istorie, archeologie și filologie“ supt direcțiunea dlui Gr. G. Tocilescu. Acest numer conține: Necrolog: Al. Lambrior. — A. Lambrior: Cteva din scrisorile lui. — Al. Xenopol: Teoria lui Rsler: Documentele (urmare). — M. C. Soutzo: Systèmes monétaires primitifs de l'Asie Mineure et de la Grce, cu o stampă heliografat și o xilografie in teast. — Gr. G. Tocilescu: Monumente epigrafice și sculpturale din Dobrogea: Iglita (fine), cu șese stampe și șese xilografii in teast. — V. M. Burl: Domnul Paul Hunfalvy și teoria lui Rsler. — Gr. G. Tocilescu: Documente inedite privitoare la Istoria Română cu o xilografie in teast. — Dr. M. Gaster: Colinde, cntece populare și cntece de stea inedite. — G. Maior: Monumenta comitialia regni Transilvaniae (urmare). — Gr. G. Tocilescu: Doue memorii inedite asupra mișcării române dela 1821, cu istoria haiducului Jian. — V. A. Urechia: Istoria jfuitorilor țeri romnesci, de un anonim, manuscris comunicat de . . . — C. Isvoran: Istoria lui Tudor Vladimirescu și a haiducului Jian, manuscris comunicat de d. C. D. Aricescu. — Dr. M. Gaster: Descrierea bisericeii Trei-Ierarchi din Iași, de Paul de Aleppo, traducțiune din arabesc, cu o tabelă litografiată. — T. T. Burada: Datinele la nunți ale poporului român din Macedonia, cu doue xilografii in teast. — Al. Xenopol: Bibliografie grecéscă dela sfirșitul epocii fanariote. — T. T. Burada: Podul de ptr ȃis al lui Stefan-Vodă din județul Vaslui, cu doue xilografii in teast. — C. Meisner: Bibliografie: A. Budinsky, Die Ausbreitung der latein. Sprache.

Diar nou: „Monitorul comitiului agricol și industrial al județului Prahova“, se numesce un nou organ de publicitate, menit să respndesc și să comunice experințele și cunoștințele agricole membrilor sei.

Note scurte. Dl Wachmann va da trei concerte simfonice in sala Ateneului din Bucuresci. — Societatea „Carpații“ din Bucuresci a dat marți la 14/26 febr. un concert in sala „Orfeu“.

C e e n o u ?

Sciri personale. Poetul Eminescu se află cu desvrșire bine; peste puține ȃile un prieten al seu va plecă la Viena, spre a-l duce la Bucuresci. — Dl Iosif Popescu, fost redactor al „Albinei Carpaților“, s'a impmntenit in România. — Madame Adam, directrea revistei „Nouvelle Revue“ din Paris, in curnd va sosi la Bucuresci, unde a fost invitr de regina Elisabeta.

Hymen. Dl Procopiu Clnja, teolog absolvent al archidiecesei sibiane, la 5/17 febr. ș-a serbat cununia cu dșra Marta N. Potmolea in Viștea-de-sus in Transilvania. — Dșra Maria Nichita, absolventa școlii nor-

male pedagogice a institutului Asilul Elena Dómna din București, s'a cununat duminică în Asil cu dl Vasile Modălea, învățător în comuna Broscariu, județul Mehedintzi.

✧ **Balul român din Viena**, sâmbăta trecută, în „Grand-Hôtel”, a avut un succes splendid ca nici odată până acum. S'a intrunit lume multă și foarte elegantă. Protectorul balului, arhiducele Rainer, s'a prezentat la 10 și $\frac{3}{4}$, rămânând în sală până după miezul nopții; la despărțire s'a exprimat comitetului deosebita sa bucurie pentru succesul balului. Pentru patronese dl Giani arangia în o parte a salei un cort improvisat cu gust, în mătășă roșie și în aur; acolo ocupară loc dómnele Maria Dumba cu fiica sa, Clarisse de Lindheim-Virenot, comtesa Traun-Abensperg, barona Catinca de Vasilco; celelalte dame patronese absentară, parte din cauze de indispozițiune, parte pentru că nu se aflau în Viena. Balul se deschise prin o promenadă în care dl president de onóre al comitetului, baronul Vasilco a condus pe contesa Traun, dl Nicolae Dumba a condus pe dna Lindheim etc.; apoi urmă jocul, care s'a deschis de către presidentul comitetului dr. Ciurcu cu dșora Dumba. Ordinea de joc a damelor represintă columna lui Trăian, ér cocardele arangiatorilor infătoșau „fascas” al romanilor. Musica fu a lui Eduard Strauss; s'au prezentat și vr'o doue compoziții noue: „Arii românesce” de F. Reine, protectorului arhiduce Rainer, și „Suspînul Carpaților” vals de Scheletti. Dintre notabilități a fost de față ministrii Conrad și Pino, intendantul teatrului de curte br. Hoffmann, br. Tiller, comiții Shönborn și Schlick, ambasadorul frances Foucher de Careil, legatul persian Neriman-Khan și secretarul seu Awtaky-Bey, ministrul reședinte român Carp, deputații Nicolau Dumba, Tomasciuc și alții. Venitul curat se dice, că se urcă la 3000 fl.

✧ **Balul românesc din Arad**, dat de Reuniunea femeilor române, a avut un succes complet, și astfel a produs un vinit curat considerabil. La bal s'a prezentat și Pr. Ssa părintele episcop Ioan Mețian, carele la intrare în sală fu întâmpinat cu un marș național și cu „Să trăiești!” din tóte părțile. Acolo au fost încă comitele suprem Tabajdy, vice-comitele Ormoș, primarul Salacș. Costumul național al damelor a produs efect mare. În costum au fost dómnele: Ermina P. Dessean, Leliția Oncu, Livia Vuia, Catinca Groza, Hamsa, au mai luat parte dnele Ecaterina Paguba, Ceonța, Marcu, Bogdan, Cornea, Puncar, Merce, Eulalia Borbola, D. Popovici, Mișici, Câmpian, vęd. Ios. Popovici, Emilia Popescu, vęd. D. Cornea, Ioanescu, Telescu, A. Popovici, Truța, Pap, Jakabffy și dșorele Livia Bogdan, Georgina Mișici, Marióra Cornea, Alesandra Popovici, Ana Bonciu, Dragina Mera, Lilla Sêrb, Sofia Cerniț, Paula Raț, Jenny Sêrb, surorile Boșan, Cornelia Teucian, surorile Adamovici, Matilda Stăjescu, Maria Stoicovici, Beleş, Ermina Chirilescu, Silvia Tamașdan, surorile Radnean, Elena Pop, Valeria Bogar, Ioana Lucaciu. Balul s'a deschis cu Ardelena, apoi s'a jucat și Romana.

Moștenitorul de tron Rudolf și soția sa arhiducesa Stefania vor sosi la București în 27 aprilie st. n. Diarele din capitala României ne anuncie, că o primire din cele mai strălucite se va face înalților óșpeți, cari vor fi gazduiți în palatul dela Cotroceni. În ziua sosirii lor, moștenitorii tronului Austro-Ungariei vor fi întâmpinați la debarcaderul dela Giurgiu de Majestățile Lor regele și regina și de înalții demnitari civili și militari ai statului, precum și de corpul diplomatic din capitală. Arhiducele și arhiducesa vor visita și noul castel dela Sinaia, unde un mare prând regesc va avé loc în onórea lor. În urmă Altetele Lor se vor duce pe Dunăre la Belgrad.

✧ **Sinodul protopopesc** gr. or. ordinar al tractatului Oradea-mare s'a celebrat în 14/26 febr. a. c. sub președința veteranului protopresbiter Simeon Bica. Între obiectele tratate, cauza învățământului a produs lungi și interesante desbateri, în urma cărora sinodul a enunțat a se propune veneratului Consistoriu insti-tuirea a doi subinspectori școlari pe lângă actualul protopop-inspector, ca astfel învățământul să se pótă controla cu mai mare înlesnire și cu mai bun rezultat. Totodată s'a decretat și înființarea unui fond protopopesc, la care s'a pus deja începutul colectându-se stante sesiune suma de 22 fl. v. a.

✧ **Impărțirea faptică a fondurilor comune** dieceselor Arad și Caransebeș, după cum cetim în „Bis. și Școla”, s'a făcut la 3/15 febr. în Arad. În acesta di se intruniră de nou delegațiunile, anume din diecesa Aradului: vicariul Ieroteiu Beleş ca președinte, ieromonahul Vasile Mangra ca notar, apoi dnii L. Ionescu, D. Bonciu, I. P. Dessean, dr. N. Oncu, G. Dringău și N. Zigre, (protopopul G. Crăciunescu a absentat); din diecesa Caransebeșului: protosincelul Filaret Musta, protopopii G. Peștean, M. Popovici, apoi dnii Iuliu Petric, G. Bartolomei (notar,) G. Popovici, Ar Damaschin și Sofr. Didraga (dl G. Ioanovici a absentat). Cu ocaziunea despărțirii de sêrbi la 1872 și respective la 1874, cvota românilor din averile până aci comune cu Sêrbii, a fost 459,264 fl. 88, care s'a pus în administrațiunea unei epitropii numită: „Epitropia provisorie a fondurilor comune”. În administrațiunea acesteia fondurile comune, până la 1 iulie 1883 au crescut la suma de 653,820 fl. 34, de și dela 1876 încóci în fie-care an s'a cheltuit câte 22 mi la susținerea consistoriilor și a epitropiei administrătoare. După efectuarea despărțirii, membrii delegațiunii se prezentară în corpore la Pr. Ssa părintele episcop diecesan Ioan Mețian, spre a-i aduce tributul stimei și mulțămitei lor.

✧ **Serată musicală în Timișóra**. Reuniunea română de lectură din Timișóra-Fabric a improvisat la 17 febr. o serată cu dans în localitățile sale, care a reeșit foarte splendid. Cu asta ocaziune dna Alesandrina Opris a executat, escelent ca totdeauna, „Cântecul păstorului” de Fr. Schipek, dna Maria V. Poruț a cântat încântând pe toți „Visul meu”, ér dșora Aurelia Pop a cântat cu multă simțire câteva cântece românesce. Corul de dame și corul micșt au cântat doue piese noue. După serata musicală, început dansul care ținú până dimineța.

✧ **Reuniunea română de gimnastică** și de cântări din Brașov a ținut adunarea sa generală la 12/24 febr. sub presiul dlui profesor Ipolit Ilasievici, vice-președintele reuniunii. În anul trecut reuniunea s'a cumpêrat un stég cu 300 fl., secțiunea de cântări a dat doue conveniri și un concert, dar a avut nenorocirea d'a perde pe conducătorul seu Cipr. Porumbescu și pe dșora Cornelia Roman. Capitalul reuniunii se urcă la 2172 fl. 59 cr. Conducător al corului s'a ales dl Iacob Mureșan jr., conducător al exercițiilor gimnastice dl prof. Ioan Panțu.

Bal mascat în Oravița. Reuniunea română de cântări și musică din Oravița arangeză duminică în 2 martie (19 febr.) în sala otelului „Coróna unгурescă” din Oravița bal mascat precedat de producțiunea corului seu vocal: 1) Un cormaistor cu talent”, scenă comică, cor bărbătesc și solo cu acompaniare de pianoforte, text și musică de Richard Genée; 2) „Cocóna Chirița în voiagiú”, cântec comic de V. Alesandri. În óra de pausă se va jucá: „Bătuta” și „Călușerul” de tinerimea din Oravița română.

Bal în Satulung. Reuniunea de curënd înființată a femeilor române din Brașov și din Săcele, cu scopul d'a ajutorá vęd iverile sárace gr. or., arangia la 1 mar-

tie st. n. in Satulung (Săcele), precedat de o serată musicală. Venitul curat fu destinat pentru fondul Reunirii.

Bal la Hondol. Direcțiunea școlară din Hondol, in Transilvania, a dat in duminica trecută un bal in sala de dans din Certes, in folosul fondului pentru clădirea unei școle in Hondol. Ofertele sânt a se adresa dlui Em. Prodan in Hondol.

Cătră amicii culturii naționale. Dl C. Esarcu, președintele Ateneului Român din Bucuresci, face un apel publicului spre a contribui la clădirea unui edificiu al Ateneului. Spre acest scop Ateneul are deja 129,300 lei. Cele trei idei fundamentale ce vor găsi corporisarea lor in edificiul Ateneului sânt: o vastă sală de conferințe, de concerturi simfonice, de congrese literare seu economice, precum și de alte manifestațiuni de asemenea natură, o mare sală pentru bibliotecă, al căreia fond de cărți se posedă deja, și care va fi deschisă in toate zilele publicului. Această bibliotecă va purtă denumirea: Biblioteca Carol Rosetti; in fine o galerie de Belle-Arte. Impregiurul salonului, destinat pentru intrunirile particulare ale membrilor Ateneului și ale comitetelor societăților de inițiativă privată, se vor grupă mai multe piese destinate a fi cancelariile acestor societăți.

Generalul Tell a murit. Densul a fost unul din bărbaii de frunte ai României, care a jucat rol mare in istoria modernă a patriei sale. La început a fost in relațiuni intime cu Ion Ghica, Bratienii, Bălcescu, C. A. Rosetti; dar după izbânda dela 1848 Tell s'a despărțit de ei, rămânând astfel până la morțea sa, care a urmat la 12/24 febr. s'era la 7 ore, in etate de 77 ani.

Horia și Cloșca la Paris. In anul acesta se implinesc o sută de ani dela rescôla lui Horia și Cloșca. Din întâmplare, tocmai in anul curent un profesor la renumita universitate Sorbona din Paris, dl Alfred Ramboud, a ținut un șir de lecțiuni, despre acesta mișcare națională. Densul espuse mersul revoluțiunilor, și, din când in când, făcea să reieșă inaintea auditorilor câte una din acele epice scene ale luptelor române. Aceste lecțiuni au deșteptat cea mai mare interesare.

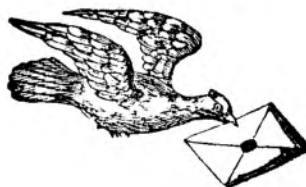
Sciri bucurescene. La palat s'a dat in săptămâna trecută un bal strălucit; danțul, început la orele 9^{1/2}, a ținut până aproape de ziua; regele și regina până intr'un târziu au asistat la diferitele danțuri. — La balul comercianților s'a pus mai multe obiecte la vânzare; un album oferit de regina s'a urcat la suma de 3000 lei, pe acesta regina a zugrăvit o acuarelă, pe prima pagină este scris de mâna sa „Harnic și darnic”. Regina a mai dat doue doniți pe care a scris: „Când pisica nu-i acasă, jocă șorecii pe măsă”. Una a fost cumpărată cu 400 lei, alta cu 550 lei. Damele se presintară toate in costum național. — Pentru clădirea unei catedrale in Bucuresci se va cere camerei intr'una din cele mai apropiate ședințe un credit de 5.000.000 lei. — Grădina botanică din fața Academiei se va desființa și se va inființa o grădină botanică sistematică pe platoul dela Cotroceni. — Societatea „Transilvania” a ținut adunarea sa generală in duminica trecută, cu care ocaziune s'a ascultat și darea de sêmă a comitetului despre gestiunea anului 1883. — Comitetul Jockey-clubului demisionând, s'au făcut noue alegeri; vechiul comitet a fost din nou numit; dnii generali I. Florescu și G. Manu sânt președinții sei.

Ucigătorii lui Mailáth: Spanga, Pitély și Berecz, judecați la morțe și de cătră forul cel mai nalt, n'a fost grațiatii. Esecutarea sentinței s'a efectuat in 23

febr. la șapte ore demineța, in curtea interioară a temniței. Intéiu fu spânzurat Spanga, apoi Pitély și in urmă Berecz, fostul servitor al ucisului. Cei doi dintéi, in momentul din urmă, au cerut ertare familiei Mailáth; dar cel din urmă, Berecz, și atunci strigă că este nevinovat și blăstêmă pe judecători!

Necrológe. *María Bădilă n. Oniț*, văduvă după protopresbiterul Petru Bădilă, in etate de 79 ani, după lungi și grele suferințe, împărțășită fiind cu SS. Taine, in 10/22 febr. la 2 ore dimineța și-a dat nobilul suflet in mâinile Creatorului. Remășițele pămêntesci se transportară duminică in 12/24 c. la 3 ore după améđi, in cimiteriul greco-resăritean dela Pôrta turnului spre repaus etern. Subscriși aduc acesta jalnică și durerôsă scire la cunoșcința tuturor consăngenilor, amicilor și cunoșcuților. Sibiu, febr. 1884. *María Hannia* născ. Bădilă, Ioan Bădilă, subjude reg. ca fii. Valeriu P. Bologa, c. r. locotenent, Anna mărit. Moga, *María Bologa*, dr. Ioan Moga, nepoți. *Ioanna Bădilă* născ. Moldovanoră. *Iacob Bologa*, consiliar aulic in pensiune, *Ioan Hannia*, protopresbiter și director seminarial, ca gineri. *Alexandrina*, *Eugenia*, *Aurelia*, *Anicuța Moga*, ca strănepôte. — *Mihail Crișan*, parocul și protopopul gr. c. al Reghinului-săsesc, in urma unei suferințe grele de un an și doue luni, la 26 febr. st. n. a trecut la repausul etern, in anul al 71-lea al etății și al 47-lea al funcțiunii sale ca paroc și protopop. Il gelesc: *Georgiu* viceprotopopul *Giurgeului*, *Eugeniu* mare proprietar, *Iustin* oficial, *Amalia* și *Valeria* ca fii și fiice. *Marcu Cetățian* și *Demetriu Truța* subjuđi reg. ca gineri. *Agapia n. Marinoviciu*, *Ana n. Vestemean* și *Luisa n. Walter* ca nurori. *Sabina* cu soțul seu dr. *Absolon Todea* avocat *Gizela*, *Ana*, *Sidonia*, *Eugeniu*, *Ioan* și *Olga* ca nepoți.

Poșta Redacțiunii.

Blasi. Ghicitura matematică nu se pôte publică, fină că semne de acle nu avem in tipografie.

Harlau. Traducerea piesei va fi bine primită.

Doine populare. Culege altele, decât vei merge acasă!

Oftarea mea. Nici chiar rime bune. Ascultă o strofă:

O! iubita mea frumoșă,
Până când voi chinui?
Vino dragă grațioșă
Durerea să mi-o alini!

Călindarul săptămânei.

Țiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminea lasatului de branză, Evang. dela Mateiu c. 6 v. 4, a inv. 4.					
Duminecă	19	2	Sf. Ap. Archip.	6 40	5 45
Luni	20	3	Păr. Leon Episcopul	6 40	5 47
Martți	21	4	Cuv. Păr. Thimotei	6 38	5 49
Mercuri	22	5	Sf. Martiri d. Eugenia	6 36	5 50
Joi	23	6	Sf. Ieromon Polycarp	6 34	5 51
Vineri	24	7	†Afl. cap Sf. Ion Bot.	6 32	5 52
Sămbetă	25	8	Romul și Rem.	6 30	5 52

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy in Oradea-mare. Strada principală.